

Žalovaná spořitelna pojistila zařízení a zásoby v tírně Josefa A-a, protože měla pohledávky za Josefem A-em a jeho předchůdcem Karlem A-em, a dala si pojistky vinkulovati. Požární náhrada 317.506 Kč, složená pojišťovnou na soudě, byla přikázána žalované spořitelně a Marta K-ová, manželka Josefa A-a, byla s odporem poukázána na pořad práva. K vyřízení tohoto odporu podala Marta A-ová proti spořitelně žalobu, jíž požadovala ze složených peněz polovici 158.753 Kč, ježto jest spoluvlastnicí tírny a ježto prý bylo pojištění uzavřeno v její prospěch. Žaloba byla zamítnuta s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, n e j v y š š í m s o u d e m z těchto

d ů v o d ů:

Odpor proti přikázání požární náhrady v celé její výši žalované spořitelně a žaloba k vyřízení onoho odporu (§ 231 ex. ř.) jsou založeny na tom, že prý žalovaná spořitelna nemá na pojištění pojistného zájmu a že pojišťovací smlouva byla uzavřena ve prospěch majitelů pojištěných věcí, nikoli ve prospěch žalované spořitelny. Nižší soudy zjistily, že žalovaná spořitelna pojistila zařízení a zásoby v tírně Josefa A-a sama, protože měla pohledávky z úvěru proti Josefu A-ovi a jeho předchůdci Karlu A-ovi a že uzavřela pojištění, aby měla své pohledávky za Josefem A-em a Karlem A-em kryté. Zjištěno je také, že si žalovaná spořitelna dala pojistky pro sebe vinkulovati. Nepochybily nižší soudy, když, vycházejíce z tohoto zjištění, přiznaly žalované spořitelně pojistný zájem na pojištění. Pojistný zájem spořitelny vyplývá z uvedeného účelu pojištění a z toho, že spořitelně, když poskytla úvěr majitelům pojištěných předmětů záleželo na tom, by majetek dlužníků, pokud se týče pojištěné věci nebo hodnota jejich zůstaly neztenceny a pro její krytí zachovány. Tento zájem spořitelny byl bez pojištění ohrožen. Pokud jde o to, v čí prospěch pojištění bylo uzavřeno, zda pro spořitelnu či pro majitele pojištěných předmětů, nepochybil odvolací soud, uznáv, že pojištění bylo sjednáno ve prospěch žalované spořitelny a pro ni, nikoli pro majitele pojištěných věcí. Pokud je tento závěr odvolacího soudu závěrem skutkovým, nelze mu v dovolání odporovati, protože hodnocení důkazů nelze v dovolacím řízení napadati, a pokud závěr ten je závěrem právním, odpovídá tomu, co bylo zjištěno, že totiž žalovaná spořitelna byla pojistníkem, že pojištění uzavřela ve svém zájmu a že pojistky byly pro ni vinkulovány. Z uvedeného vyplývá, že důvody odporu a žaloby proti přikázání požární náhrady žalované spořitelně nejsou opodstatněny, a nižší soudy právem žalobě a žádosti žalobkyně, aby z požární náhrady byla částka 158.753 Kč 50 h přikázána žalobkyni, ježto ona je spoluvlastnicí tírny a pojištěných předmětů a ježto pojištění bylo uzavřeno v její prospěch, nevyhověly.

Čís. 13585.

Placením jednou pokladnou státu druhé jeho pokladně nenastává pro stát hospodářský výsledek spojený s placením po rozumu § 1412 obč. zák. Nezáleží na tom, že toto placení bylo přivoděno tím, že jedna pokladna jako vymáhající věřitelka provedla exekuci zabavením a přikázáním pohledávky, kterou měl její dlužník za jinou státní pokladnou.

Zároveň započtení pohledávky, kterou někdo má proti některé státní pokladně, stanovená ve druhé větě § 1441 obč. zák., jest stanovena jen ve prospěch státu v zájmu spořádaného státního účetnictví a nepřekáží tomu, by stát svůj dluh splatný u jedné své pokladny nezapočítal na pohledávku jiné pokladny.

(Rozh. ze dne 30. května 1934, Rv I 1672/32.)

Gustavu R-ovi příslušela proti ministerstvu sociální péče pohledávka 240.000 Kč. Tato pohledávka byla k návrhu berního úřadu v T. ve prospěch daňové pohledávky eráru za Gustavem R-em v částce 46.131 Kč 46 h zabavena a přikázána k vybrání. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se Ervín S. na československém státu zaplacení 30.000 Kč, tvrdě, že mu Gustav R. postoupil část své pohledávky proti ministerstvu sociální péče a že toto ministerstvo o tom uvědomil. Žalovaný erár namítl mimo jiné, že byla pohledávka postupitele Gustava R-a proti čsl. státu zabavena podle plat. výkazů daňových a poplatkových nedoplatků za léta 1920, 1921, 1922, 1923 a 1924, na něž až do doby postupu dluhoval 22.449 Kč a namítl částku tu k započtení stejně jako dalších 14.066 Kč 60 h za neprávem Gustavu R-ovi vyplacené polské markv. Procesní soud první stolice neuznav vzájemné pohledávky eráru po právu, uznal podle žaloby. V otázce, o niž tu jde, uvedl v d ů v o d e h: Pokud jde o vzájemnou pohledávku namítanou k započtení, nehodí se k započtení vzhledem k ustanovení § 1441 obč. zák., ježto postoupená pohledávka je rázu soukromoprávního a za ministerstvem sociální péče, kdežto pohledávka k započtení namítaná jest pohledávkou daňovou, pokud se týče neprávem vyplacenou protihodnotou cizozemských peněz, tedy ze státní pokladny jiného odvětví státní správy. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Vývodům odvolání jest přisvědčiti v tom, že lze peněžní pohledávky spočívající na důvodu veřejno-právním započísti na peněžité pohledávky soukromoprávní, ovšem při započtení ve sporu musí býti veřejnoprávní pohledávky již stanoveny příslušným vyřízením veřejného orgánu, který o nich rozhoduje, tedy při pohledávkách daňových a poplatkových musí již býti definitivně stanoveny příslušnými finančními úřady (srovnej dále článek r. n. s. Cíchy v Soudc. Listech 1924 str. 157—158). Soud procesní při uplatňovaném započtení takové pohledávky nemůže o ní jednati a ji zjišťovati a nemůže o ní rozhodnouti, že po právu jest aneb není, nýbrž musí si jen učiniti úsudek, bylo-li stanovení takové pohledávky příslušnými orgány ve sporu prokázáno čili nic a podle toho pak rozhodne o žalobní pohledávce. V souzeném případě jde o nároky eráru finančními úřady stanovené a v připojených spisech E 143/26 okr. soudu v Č. je vykázána vykonatelnost těchto vzájemných pohledávek předloženým výkazem nedoplatků, což se dodatečně zjišťuje (§ 498 c. ř. s.). Rovněž má odvolání pravdu v tom, že předpis § 1441 obč. zák. nebrání tomu, by stát nezapočítal proti nároku na určitou státní pokladnu svůj nárok, který má jiná státní pokladna proti oprávněnému z prvního nároku (Stubenrauch: Kommentar zum allg. b. Gesetzbuche, vydání 1903, poznámka 3 k § 1441 obč. zák.). Předpis § 1441 druhá věta obč. zák. je speciálním předpisem ve prospěch státu, který ne-

platí naopak, kdy stát má vzájemnou pohledávku. Než přes to není odvolání v právu, pokud jde o rozhodnutí ve věci. Bernímu úřadu v Č. v zastoupení čsl. státu byla povolena exekuce zabavením a přikázáním k vybrání pohledávky Gustava R-a proti ministerstvu sociální péče v Praze 46.200 Kč usnesením okresního soudu v Č. z 28. ledna 1926 k vydobytí vykonatelných nedoplatků daní, poplatků i nedoplatků na neprávem vyměněných 14.066 Kč 66 h v celkové sumě 46.131 Kč 46 h, v čemž jsou zahrnuty veškeré započtením uplatňované vzájemné pohledávky. Ministerstvo sociální péče vyplatilo celou zabavenou pohledávku 46.130 Kč 36 h bernímu úřadu v Č. na vymáhanou pohledávku 46.131 Kč 46 h. Tímto prokázaným placením zanikly vzájemné pohledávky eráru v tomto sporu započtením namítané a proto nelze na ně při rozhodování o žalobní pohledávce již hledět. Žalobce neuplatňuje neplatnost onoho placení, nýbrž domáhá se jako postupník zaplacení postoupené mu částky 30.000 Kč, kterýž postup se stal před zabavením stavebního příspěvku pro Gustava R-a, o kterém postupu žalovaná strana, pokud se týče ministerstvo sociální péče bylo vyrozuměno dávno před zabavením pohledávky R-ovy berním úřadem v Č. Návrh žalobcův opírá se o postup, o kterém bylo min. sociální péče řádně vyrozuměno. Podle toho je žalobní nárok odůvodněn, žalovaná strana, když platila po oznámeném postupu na pohledávku R-ovu pro nedoplatky berním úřadem v Č. zabavenou, nezprostila se závazku proti žalobci a platila bernímu úřadu v Č. na své riziko (§ 1396 obč. zák.). Protipohledávky započtením namítané zanikly, jak bylo zjištěno, placením a proto bylo prvním soudem právem žalobě vyhověno.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Dovolatel právem vytýká jako nesprávný názor odvolacího soudu, že prý placením ministerstva sociální péče bernímu úřadu v Č. ve sporu uvedeném zanikla sice pohledávka státu (finanční správy), ale nezanikl jeho dluh správy sociální péče. Toto tak zvané placení nebylo placením v právním smyslu po rozumu § 1412 obč. zák., neboť toto předpokládá různost dvou právních podmětů, platicího a příjemce. Toho však v tomto případě nebylo. Ministerstvo sociální péče a berní úřad v Č. nejsou samostatnými podmětmi právními, nýbrž jen různými orgány téhož právního podmětu a pokud jde o peněžní hospodaření jen dvěma různými pokladnami státu. Placením jednou pokladnou státu druhé pokladně nenažívá pro stát hospodářský výsledek spojený s placením po rozumu § 1412 obč. zák., nýbrž jest ve své podstatě jen účetnickým vyrovnáním provedeným státem mezi jeho pohledávkou a jeho vzájemným dluhem. Přivodí-li se tento výsledek tím, že jedna pokladna jako vymáhající věřitelka provede exekuci zabavením a přikázáním pohledávky, kterou má její dlužník za jinou státní pokladnou, jako se stalo v souzeném případě, kde berní úřad v Č. zabavil pohledávku, kterou měl Gustav R. proti ministerstvu sociální péče ze stavební podpory, na podstatě věci nic nemění. Okolnost, že pohledávka a dluh státu nejsou splatny u jedné státní po-

kladny, nýbrž každá u jiné vzájemnému zúčtování jich nepřekáží. Odvolací soud správně uvedl, že zápočet pohledávky, kterou někdo má proti některé státní pokladně, s pohledávkou jiné státní pokladny, stanovená ve druhé větě § 1441 obč. zák., jest stanovena jen ve prospěch státu v zájmu spořádaného státního účetnictví a že nepřekáží tomu, by stát svůj dluh splatný u jedné své pokladny nezapočítal na pohledávku jiné pokladny. V souzeném případě ovšem svrchu zmíněná exekuce zabavením a příkázáním k vybrání pohledávky Gustava R-a ze stavební podpory byla bernímu úřadu v Č. pro pohledávku státu za Gustavem R-em na dlužných daních a náhradě za neprávem vyměněné polské marky povolena usnesením okresního soudu v Č. ze dne 28. ledna 1926, tedy teprve po té, když Gustav R. ze své pohledávky ze stavební podpory za ministerstvem sociální péče postoupil žalobci zažalovanou částku 30.000 Kč. Než ani tento postup nepřekážel zúčtování i této postoupené částky. Státu jako postoupenému dlužníku zůstaly podle § 1394 obč. zák. všechny námitky proti postoupené pohledávce a byl podle § 1442 obč. zák., jak dovolání právem uvádí, oprávněn na postupní pohledávku započísti pohledávku, kterou v době postupu měl proti postupiteli Gustavu R-ovi. Žalobce musí tedy v těchto mezích trpěti zápočet provedené státem a žaloba byla by odůvodněna jen nad meze oprávněného zápočtu. Pro rozhodnutí sporu jest tedy třeba zjistiti, jakou pohledávku měl stát proti Gustavu R-ovi v době postupu. To se dosud nestalo a výše její v řečené době není zřejma ani z výkazu nedoplatků, který byl titulem této exekuce, neboť výkaz ten jest teprve ze dne 26. ledna 1926. Jest proto odůvodněnou i výtku neúplnosti řízení v tomto směru dovolatelkou uplatňovaná.

Čís. 13586.

Správce konkursní podstaty může býti odsouzen nehledíc ke stavu konkursního řízení k placení pohledávky za podstatou do 14 dnů pod exekucí, je-li pohledávka určena a splatna, a není-li nedostatečnost podstaty k úplnému krytí zřejma, a jen tehdy, když konkursní správce namítal nedostatečnost podstaty, jest v případě jeho odsouzení vysloviti, že je povinen zaplatiti podle stavu jmění konkursní podstaty.

(Rozh. ze dne 30. května 1934, Rv I 25/34.)

V domě žalující banky měl najaty místnosti Bedřich R., na jehož jmění byl dne 23. prosince 1932 vyhlášen úpadek. Dopisem ze dne 30. prosince 1932 dal správce konkursní podstaty Bedřicha R-a žalobkyni řádnou čtvrtletní výpověď z nájmu. Nájemné za první čtvrtletí 1933 (v částce 5.227 Kč) nebylo zaplacen. Žalobě proti správci úpadekové podstaty Bedřicha R-a o zaplacení 5.227 Kč procesní soud prvního státního soudu v Praze vyhověl uznáv žalovanou stranu povinnou zaplatiti žalobkyni zažalovanou částku s 6% úroky od 2. ledna 1933 do zaplacení a útraty sporu do 14 dnů pod exekucí. Odvolací soud vyhověl odvolání žalované konkursní podstaty potud, že uznal žalovanou stranu povinnou zaplatiti žalobkyni zažalovaných 5.227 Kč s příslušnými úroky, jakož